

Затверджено Вченою радою
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
«06» квітня 2026 року (протокол №11)

Введено в дію наказом ректора
№ 319/2026 від «08» 04 2026 року



Володимир БУГРОВ

КОНЦЕПЦІЯ СПІЛЬНИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Вступ

Київський національний університет імені Тараса Шевченка (далі – Університет) здійснює розвиток освітнього середовища з урахуванням сучасних тенденцій цифровізації освіти та необхідності ефективного використання академічних знань і навчальних матеріалів. Важливим напрямом такого розвитку є створення умов для накопичення, систематизації та повторного використання освітніх ресурсів, що формуються у процесі освітньої діяльності Університету.

Розвиток системи спільних освітніх ресурсів відповідає стратегічним орієнтирам Університету та визначений одним із пріоритетів цифрової трансформації освітнього процесу у Стратегії розвитку Київського національного університету імені Тараса Шевченка на період 2025–2032 років.

Концепція спільних освітніх ресурсів Університету (далі – Концепція) визначає основні підходи до формування системи спільного створення, зберігання та використання освітніх матеріалів у межах Університету. Реалізація Концепції спрямована на забезпечення можливості повторного використання та адаптації навчальних матеріалів за згодою автора, розвиток співпраці між структурними підрозділами Університету, а також підвищення ефективності підготовки освітнього контенту для освітніх програм.

Формування спільних освітніх ресурсів передбачає створення цифрового середовища, у якому навчальні матеріали можуть використовуватися різними викладачами, доповнюватися та адаптуватися до потреб освітніх програм, а також застосовуватися під час розроблення нових навчальних курсів. Такий підхід сприяє підвищенню ефективності використання інтелектуальних і часових ресурсів академічної спільноти, підвищує якість навчальних матеріалів і створює

умови для розвитку міждисциплінарної співпраці за умови дотримання авторського права та академічної доброчесності.

1. Загальні положення

- 1.1. Концепція визначає засади формування, використання та розвитку системи спільних освітніх ресурсів Університету, спрямованої на підтримку освітньої діяльності, розширення доступу до освітнього контенту та посилення співпраці між факультетами, навчально-науковими інститутами, іншими структурними підрозділами Університету та зовнішніми партнерами.
Концепція встановлює мету, основні принципи створення спільних освітніх ресурсів, визначає їх роль у цифровій трансформації та модернізації освітнього процесу, формуванні гнучких освітніх траєкторій здобувачів освіти та забезпеченні інтеграції освітньої, дослідницької й соціальної функцій Університету.
- 1.2. Концепція розроблена відповідно до Конституції України, законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про авторське право і суміжні права», «Про цифровий контент та цифрові послуги», Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки, рекомендацій ЮНЕСКО щодо відкритих освітніх ресурсів (2019), міжнародних практик відкритої освіти, а також нормативних актів Університету, зокрема Стратегії розвитку Київського національного університету імені Тараса Шевченка на період 2025–2032 років, Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, Положення про систему забезпечення якості освіти і освітнього процесу, Положення про забезпечення дотримання академічної доброчесності, Положення про інституційний репозитарій (електронний архів).
- 1.3. Розвиток спільних освітніх ресурсів є важливою складовою формування цифрового освітнього середовища Університету. Створення та використання спільних освітніх ресурсів сприятиме підвищенню якості навчально-методичного забезпечення освітніх програм, розширенню доступу до освітнього контенту, розвитку міждисциплінарної взаємодії між структурними підрозділами Університету, а також більш ефективному використанню інтелектуального потенціалу науково-педагогічних та педагогічних працівників Університету.
- 1.4. Положення цієї Концепції поширюються на освітні матеріали, навчально-методичні та інформаційні матеріали, створені працівниками Університету в межах виконання їхніх службових обов'язків або в межах реалізації освітніх і науково-освітніх проєктів.
До таких матеріалів можуть належати навчальні курси, підручники та навчальні посібники, робочі програми навчальних дисциплін, лекційні матеріали, презентації, відеолекції, лабораторні роботи, задачі, програмні продукти та інші навчально-методичні матеріали, призначені для використання в освітньому процесі.
- 1.5. У разі створення освітніх ресурсів у співпраці з іншими закладами освіти, науковими установами, міжнародними організаціями, підприємствами або

іншими партнерами їх використання, поширення та правовий режим визначаються відповідно до укладених договорів, угод про співпрацю та вимог законодавства України у сфері авторського права і суміжних прав.

1.6. Терміни та визначення

У цій Концепції терміни вживаються у такому значенні:

Адаптація освітніх ресурсів – внесення змін до освітнього ресурсу (зокрема переклад, редагування, скорочення, доповнення або інше доопрацювання) з метою його пристосування до нових освітніх потреб або контексту використання за умови дотримання вимог законодавства про авторське право та умов ліцензії.

Відкриті освітні ресурси – матеріали для викладання та навчання у будь-якому форматі і на будь-якому носії (цифровому або іншому), які перебувають у суспільному надбанні або охороняються авторським правом та поширюються на умовах відкритих ліцензій, які надають користувачам право на безоплатний доступ, використання, повторне використання, адаптацію та поширення таких матеріалів.

Ліцензії Creative Commons (CC) – набір стандартних відкритих ліцензій, що дозволяють авторам або правовласникам визначати умови використання своїх матеріалів та надають користувачам можливість законно копіювати, поширювати, використовувати чи адаптувати матеріали і, залежно від умов ліцензії, використовувати їх з комерційною або некомерційною метою.

Повторне використання освітніх ресурсів – використання освітнього ресурсу в первісному або адаптованому вигляді в освітній діяльності відповідно до умов ліцензії та вимог законодавства про авторське право.

Репозитарій відкритих освітніх ресурсів – електронна інформаційна система, призначена для зберігання, систематизації, пошуку та забезпечення відкритого доступу до освітніх матеріалів, що поширюються на умовах відкритих ліцензій.

Репозитарій спільних освітніх ресурсів – електронна інформаційна система, призначена для зберігання, систематизації, пошуку та забезпечення доступу до освітніх матеріалів, створених у межах освітньої діяльності Університету, з можливістю їх повторного використання та адаптації учасниками освітнього процесу. Доступ, повторне використання та адаптація освітніх ресурсів здійснюється відповідно до умов ліцензії.

Окремі спільні освітні ресурси Університету можуть поширюватися на умовах відкритих ліцензій та належати до відкритих освітніх ресурсів.

Спільні освітні ресурси Університету – освітні та навчально-методичні матеріали, створені в Університеті або у співпраці з партнерами та призначені для багаторазового використання в освітній діяльності різними викладачами і структурними підрозділами Університету з можливістю їх адаптації та поєднання з іншими освітніми матеріалами відповідно до вимог законодавства про авторське право і внутрішніх нормативних актів Університету.

Система спільних освітніх ресурсів Університету – організаційно та технологічно впорядкована сукупність спільних освітніх ресурсів, цифрових платформ, процедур їх створення, зберігання, використання та оновлення, що забезпечує доступність і можливість повторного використання освітніх матеріалів у межах освітньої діяльності Університету.

Інші терміни у цій Концепції вживаються у значеннях, визначених законодавством України у сфері освіти, авторського права та суміжних прав.

2. Основні засади формування та розвитку спільних освітніх ресурсів Університету

2.1. Основні принципи формування та розвитку спільних освітніх ресурсів Університету

Формування та розвиток спільних освітніх ресурсів Університету здійснюється на основі принципів, що визначають підходи до створення, використання та розвитку освітніх матеріалів у межах системи спільних освітніх ресурсів Університету:

Принцип спільності та академічної співпраці. Спільні освітні ресурси створюються на засадах співпраці науково-педагогічних і педагогічних працівників, структурних підрозділів Університету та партнерських організацій з метою обміну знаннями, досвідом та освітніми матеріалами.

Принцип повторного використання. Спільні освітні ресурси створюються у форматах і структурі, що забезпечують можливість їх багаторазового використання в різних освітніх компонентах та освітніх програмах.

Принцип адаптивності та модularity. Освітні матеріали мають структуруватися таким чином, щоб їхні окремі елементи могли адаптуватися, комбінуватися з іншими матеріалами та повторно використовуватися в різних освітніх контекстах.

Принцип інтеграції освітньої та дослідницької діяльності. Спільні освітні ресурси сприяють інтеграції результатів досліджень у навчальний процес та розвитку міждисциплінарної співпраці в межах Університету.

Принцип відкритості та доступності. Спільні освітні ресурси повинні забезпечувати широкий доступ до освітнього контенту для учасників освітнього процесу Університету, а в окремих випадках, визначених політикою Університету, – також для ширшої академічної та суспільної спільноти.

Принцип якості освітнього контенту. Освітні ресурси, що включаються до системи спільних освітніх ресурсів Університету, повинні відповідати вимогам до якості навчально-методичного забезпечення освітніх програм та підлягати процедурам оцінювання якості, встановленим Університетом.

Принцип дотримання авторського права та академічної доброчесності. Створення, використання та поширення освітніх ресурсів здійснюється з дотриманням законодавства України у сфері авторського права та інтелектуальної власності, внутрішніх нормативних актів Університету та принципів академічної доброчесності Університету.

Принцип технологічної сумісності. Освітні ресурси створюються з використанням відкритих технічних стандартів і форматів, що забезпечують їх сумісність із цифровими платформами Університету.

Принцип довготривалої доступності освітніх ресурсів. Спільні освітні ресурси створюються та зберігаються таким чином, щоб забезпечувати їх довготривалу доступність, збереження та можливість використання в освітній діяльності Університету незалежно від змін технологічних платформ або організаційних умов.

Принцип сталого розвитку освітніх ресурсів. Система спільних освітніх ресурсів Університету передбачає регулярне оновлення, підтримку та розвиток освітніх матеріалів відповідно до потреб освітніх програм, розвитку освітніх технологій та змін у суспільстві.

2.2. Мета і цілі створення та розвитку спільних освітніх ресурсів Університету

Метою створення та розвитку спільних освітніх ресурсів Університету є підвищення якості навчально-методичного забезпечення освітніх програм, розвиток академічної співпраці між структурними підрозділами Університету, підвищення ефективності використання інтелектуального потенціалу науково-педагогічних та педагогічних працівників Університету, розширення доступу до освітнього контенту.

Для досягнення зазначеної мети передбачається реалізація таких основних цілей:

1. Забезпечення умов для ефективної співпраці науково-педагогічних та педагогічних працівників у процесі створення та використання освітніх матеріалів.
2. Забезпечення можливості повторного використання освітніх матеріалів у різних освітніх компонентах і освітніх програмах.
3. Розвиток міждисциплінарної співпраці між структурними підрозділами Університету.
4. Розширення доступу учасників освітнього процесу до освітніх матеріалів.

2.3. Очікувані результати реалізації Концепції

Реалізація цієї Концепції сприятиме формуванню в Університеті цілісної системи створення, накопичення та спільного використання освітніх матеріалів, що підтримуватиме розвиток сучасного цифрового освітнього середовища та підвищуватиме ефективність освітньої діяльності.

Очікуваними результатами реалізації Концепції є:

1. Сформовано інституційну систему спільного створення, використання та розвитку освітніх ресурсів Університету.
2. Створено та забезпечено функціонування репозитарію спільних освітніх ресурсів Університету.
3. Забезпечено можливість повторного використання, адаптації та поєднання освітніх матеріалів у межах різних освітніх програм та освітніх компонентів.
4. Підвищено якість навчально-методичного забезпечення освітніх програм завдяки систематизації, оцінюванню якості та регулярному оновленню освітніх матеріалів.
5. Розширено співпрацю між факультетами, навчально-науковими інститутами та іншими структурними підрозділами Університету у сфері підготовки та використання освітнього контенту.
6. Підвищено ефективність використання інтелектуального та методичного потенціалу науково-педагогічних і педагогічних працівників Університету.
7. Розширено доступ здобувачів освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників Університету до освітніх матеріалів.

8. Створено кращі можливості поширення освітнього контенту Університету в Україні та за кордоном, що сприятиме інтеграції Університету в міжнародний освітній простір.

3. Організаційна модель та цифрова інфраструктура спільних освітніх ресурсів Університету

3.1. Організаційна модель формування спільних освітніх ресурсів Університету

Формування та розвиток спільних освітніх ресурсів Університету здійснюється на основі організаційної моделі, що забезпечує координацію діяльності структурних підрозділів, науково-педагогічних і педагогічних працівників та інших учасників освітнього процесу під час створення, використання та розвитку освітніх матеріалів.

Організаційна модель функціонування системи спільних освітніх ресурсів включає такі складові:

- участь факультетів, навчально-наукових інститутів, кафедр та інших структурних підрозділів Університету у створенні, оновленні та використанні освітніх ресурсів;

- координацію діяльності підрозділів, відповідальних за навчально-методичну роботу, забезпечення якості освіти та розвиток цифрової інфраструктури Університету, зокрема навчально-методичного відділу, відділу забезпечення якості освіти та інформаційно-обчислювального центру;

- організаційно-технічну підтримку системи спільних освітніх ресурсів, яка може здійснюватися відповідними структурними підрозділами Університету або визначеними для цього робочими групами;

- залучення науково-педагогічних і педагогічних працівників до підготовки, адаптації та оновлення освітніх матеріалів;

- формування авторських колективів для розроблення міждисциплінарних освітніх ресурсів;

- використання процедур оцінювання якості та рецензування освітніх матеріалів перед їх включенням до системи спільних освітніх ресурсів Університету.

Організаційна модель передбачає розвиток горизонтальної співпраці між структурними підрозділами Університету, що сприятиме створенню міждисциплінарних освітніх матеріалів, ефективнішому використанню академічного потенціалу та підготовці нових освітніх курсів.

Функціонування системи спільних освітніх ресурсів здійснюється з урахуванням принципів академічної автономії структурних підрозділів, дотримання авторського права, академічної доброчесності та вимог внутрішніх нормативних актів Університету.

Система спільних освітніх ресурсів функціонує у цифровому освітньому середовищі Університету, яке включає системи управління навчанням, інституційний репозитарій, платформи онлайн-курсів та інші інформаційні системи, що використовуються для створення, зберігання, поширення та повторного використання освітніх матеріалів.

3.2. Цифрова інфраструктура спільних освітніх ресурсів Університету

Цифрова інфраструктура спільних освітніх ресурсів Університету забезпечує створення, зберігання, систематизацію, пошук, використання і поширення освітніх матеріалів, є складовою цифрового освітнього середовища Університету: забезпечує взаємодію з іншими інформаційними системами і сервісами, що використовуються для підтримки освітнього процесу, навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, реалізації програм неформальної освіти та інших освітніх ініціатив Університету.

Основними компонентами цифрової інфраструктури спільних освітніх ресурсів є:

- репозитарій спільних освітніх ресурсів, призначений для зберігання та використання освітніх матеріалів у межах академічної спільноти Університету;
- платформи, що використовуються для організації освітнього процесу та інтеграції навчальних матеріалів у навчальні курси;
- інші цифрові сервіси та платформи, що підтримують створення та використання освітніх ресурсів, зокрема системи управління цифровою ідентифікацією, платформи мікрокваліфікацій (micro-credential), цифрові інноваційні хаби та інші інформаційні системи Університету.

Цифрова інфраструктура повинна забезпечувати:

- інструменти для розміщення, редагування та оновлення освітніх матеріалів;
- можливість пошуку та систематизації освітніх ресурсів за тематичними, освітніми та методичними ознаками;
- використання відкритих технічних стандартів і форматів для забезпечення сумісності з іншими цифровими платформами;
- можливість формування авторських колективів та організації спільної роботи над освітніми матеріалами;
- підтримку багатомовності освітніх ресурсів;
- використання метаданих та каталогізації освітніх ресурсів для забезпечення ефективного пошуку, систематизації та повторного використання освітніх матеріалів.

4. Створення, використання та розвиток спільних освітніх ресурсів Університету

4.1. Створення та використання спільних освітніх ресурсів Університету

Створення спільних освітніх ресурсів Університету передбачає формування системи навчальних і навчально-методичних матеріалів, які можуть використовуватися в освітньому процесі різними структурними підрозділами Університету.

До спільних освітніх ресурсів можуть належати навчальні та навчально-методичні матеріали освітніх компонентів, електронні навчальні курси, відеолекції, презентації, подкасти, інтерактивні навчальні матеріали, навчальні кейси, практичні завдання та інші матеріали, що використовуються в освітньому

процесі, а також навчальні матеріали для програм неформальної освіти та мікрокваліфікаційних програм.

Спільні освітні ресурси можуть використовуватися у межах освітніх програм Університету, у міждисциплінарних освітніх курсах, у сертифікатних програмах. Окремі спільні освітні ресурси можуть використовуватися у відкритих освітніх ініціативах Університету за умови дотримання умов ліцензії.

Спільні освітні ресурси розглядаються як елемент інституційної системи управління знаннями Університету та сприяють накопиченню, систематизації і повторному використанню академічного та навчально-методичного досвіду.

4.2. Підтримка створення та адаптації освітніх матеріалів

Розвиток системи спільних освітніх ресурсів передбачає створення умов для підтримки науково-педагогічних працівників у підготовці, адаптації та оновленні освітніх матеріалів.

Підтримка створення спільних освітніх ресурсів може включати методичну підтримку розроблення навчальних матеріалів, організацію оцінювання якості ресурсів та їх рецензування, сприяння формуванню авторських колективів, використання цифрових інструментів для створення та спільного редагування освітніх матеріалів, їх адаптацію для використання в різних освітніх програмах.

Окрема увага приділяється адаптації освітніх матеріалів для використання у різних освітніх середовищах.

4.3. Співпраця з національними та міжнародними партнерами

Розвиток системи спільних освітніх ресурсів передбачає розширення співпраці Університету з національними та міжнародними партнерами у сфері створення та використання та розвитку освітніх матеріалів.

Така співпраця може здійснюватися шляхом участі у міжнародних освітніх проєктах, розвитку партнерства з університетами, участі у міжнародних мережах освітніх ініціативах і мережах, обміну досвідом і освітніми матеріалами, спільного створення навчального контенту та розвитку міждисциплінарних освітніх ініціатив.

Співпраця з національними та міжнародними партнерами сприятиме підвищенню якості освітніх ресурсів, розширенню доступу до освітнього контенту та сприятиме інтеграції Університету до міжнародного освітнього простору.

5. Механізми реалізації Концепції

Реалізація цієї Концепції здійснюється шляхом поетапного формування організаційних, нормативних, методичних та технологічних умов для створення, зберігання, використання і розвитку спільних освітніх ресурсів Університету, а також для розвитку культури спільного створення та використання освітніх матеріалів в академічній спільноті Університету.

Основними механізмами реалізації Концепції є:

1. Розроблення та затвердження внутрішніх нормативних документів Університету, що визначають порядок створення, використання, зберігання, адаптації та поширення спільних освітніх ресурсів.

2. Поетапний розвиток цифрової інфраструктури спільних освітніх ресурсів, зокрема репозитарію спільних освітніх ресурсів та інших цифрових сервісів, що забезпечують підтримку освітнього процесу.

3. Запровадження організаційних механізмів координації діяльності структурних підрозділів Університету у сфері створення, оновлення, експертного оцінювання та використання спільних освітніх ресурсів.

4. Забезпечення методичної підтримки науково-педагогічних і педагогічних працівників у підготовці, систематизації, адаптації та оновленні освітніх матеріалів, у тому числі шляхом проведення консультацій, навчальних програм та інших методичних заходів.

5. Забезпечення взаємодії системи спільних освітніх ресурсів з іншими компонентами цифрового освітнього середовища Університету, зокрема платформами, що використовуються для організації освітнього процесу, інституційним репозитарієм та іншими інформаційними системами.

6. Здійснення моніторингу та оцінювання результатів впровадження системи спільних освітніх ресурсів і вдосконалення відповідних організаційних, нормативних та технологічних рішень.

7. Створення механізмів інституційного визнання та заохочення науково-педагогічних і педагогічних працівників до розроблення та розвитку спільних освітніх ресурсів.

Реалізація Концепції передбачає розроблення та впровадження Програми заходів зі створення спільних освітніх ресурсів Університету, яка визначатиме етапи реалізації Концепції, основні шляхи її впровадження та відповідальних виконавців.

6. Прикінцеві положення

Реалізація цієї Концепції здійснюється відповідно до законодавства України, нормативних актів Київського національного університету імені Тараса Шевченка та рішень його колегіальних органів управління.

Подальший розвиток системи спільних освітніх ресурсів Університету передбачає розроблення та затвердження внутрішніх нормативних документів, що регламентують порядок створення, використання, зберігання та поширення освітніх ресурсів, а також функціонування відповідних цифрових платформ і сервісів.

У разі необхідності положення цієї Концепції можуть уточнюватися та доповнюватися відповідно до розвитку цифрового освітнього середовища Університету, змін законодавства України та міжнародних практик відкритої освіти.

Проректор з науково-педагогічної роботи



Андрій ГОЖИК

Погоджено:

Начальник юридичного відділу



Ірина САЛЕНКО